

EUROPEAN CAPITAL
OF CULTURE**Europejskie Stolice Kultury 2021**

Co roku dwa miasta z państw członkowskich Unii Europejskiej otrzymują tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. Natomiast co trzeci rok wyróżniane jest jeszcze dodatkowo trzecie miasto, który znajduje się w kraju kandydującym do UE lub w kraju należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Miasta te przygotowują bogate programy wydarzeń kulturalnych i społecznych. W ubiegłym jednak pandemia uniemożliwiła realizację większości z nich.

W 2021 roku tytuł Europejskiej Stolicy Kultury miał być współdzielony przez trzy miasta: Timișoara w Rumunii, Eleusis w Grecji oraz Nowy Sad w Serbii. Jednak w związku z tym, że Europejskie Stolice Kultury z 2020 nie miały szans na zrealizowanie swojego programu kulturalno-społecznego przez pandemię Covid-19, Komisja Europejska zaproponowała, aby wyjątkowo przedłużyć okres, w jakim Rijeka i Galway przysługuje miano Europejskiej Stolicy Kultury. W 2020 za sprawą przeciwepidemicznych obostrzeń trzeba było odwołać zdecydowaną większość koncertów, spektakli, wystaw czy innych wydarzeń, a kłopoty z przekraczaniem granic i podróżowaniem mocno ograniczyły liczbę turystów.

Zgodę na wyjątkową zmianę regulaminu konkursu na Europejską Stolicę Kultury musiała dać Komisja Kultury i Edukacji (CULT) w Parlamencie Europejskim. Europosłowie przychylni się do wniosku Komisji Europejskiej. Wydłużenie prawa do używania miana Europejskiej Stolicy Kultury związane jest też z możliwościami korzystania i rozliczania funduszy unijnych na działania kulturalne.

Przedłużenie prawa do bycia Europejską Stolicą Kultury dla Rijeki i Galway, oznacza także przesunięcie w nadaniu tego tytułu kolejnym miastom. W 2021 r. miały je otrzymać aż trzy miasta – rumuńska Timișoara, greckie Eleusis oraz serbski Nowy Sad. Zdecydowano, że Rijeka oraz Galway utrzymają tytuł Europejskiej Stolicy Kultury co najmniej do kwietnia 2021 roku, natomiast Timișoara i Eleusis razem z węgierskim Veszprém. W 2021 r.

w połowie roku Europejską Stolicą Kultury zostanie natomiast Nowy Sad, który będzie mógł się tym mianem posługiwać także w pierwszej połowie 2022 roku.

W związku z tymi przesunięciami między 2021 a 2023 rokiem za każdym razem rocznie będą trzy Europejskie Stolicy Kultury. W 2024 roku znów będą trzy miasta, co wynika już jednak z normalnego kalendarza.

EUROPEJSKIE STOLICE KULTURY 2022-2024

Spośród polskich miast miano Europejskiej Stolicy Kultury miały już Kraków (w 2000 roku) oraz Wrocław (w 2016 roku).

Europejskie Stolicy Kultury – idea

Europejskie Stolicy Kultury to miasta wybrane przez Unię Europejską, które na rok stają się kulturalnym centrum Europy. Ten czas wypełniony jest festiwalami, koncertami, konferencjami i innymi przedsięwzięciami artystyczno-kulturalnymi, które skupią uwagę nie tylko mieszkańców miasta, regionu i kraju, ale również całego kontynentu. Ideą projektu „Europejskie Stolicy Kultury” jest wzajemne poznanie, zbliżenie i dialog międzykulturowy Europejczyków.

Miasta otrzymują tytuł Europejskiej Stolicy Kultury w wyniku wieloetapowego konkursu, podczas którego muszą wykazać swą europejskość, a jego mieszkańcy udowodnić, że są

obywatelami zjednoczonej Europy. Miasto wybierane jest nie tylko na podstawie stanu obecnego, lecz głównie ze względu na to, co ma zamiar zrobić w ciągu roku, w którym miałyby zostać wybrane. Projekty realizowane w ramach ESK powinny oddawać ducha wspólnoty oraz współistnienia różnorodnych kultur w Europie. Wybrana stolica kultury w ciągu jednego roku ma szansę zaprezentowania potencjału kulturalnego nie tylko swojego miasta, ale także regionu i całego kraju. Uczestniczenie w projekcie przynosi też wymierne korzyści ekonomiczne w postaci większej liczby turystów odwiedzających miasto.

Idea ESK rozwija się nieprzerwanie od 1985 roku i jest obecnie jedną z najbardziej rozpoznawalnych inicjatyw Komisji Europejskiej, w ramach której realizowany jest jeden z celów Unii Europejskiej - pielęgnowanie bogactwa kulturowego Europy. Jest to inicjatywa powstała w celu umocnienia integracji w Europie poprzez:

- podkreślenie bogactwa i różnorodności kultur w Europie
- zwiększenie poczucia przynależności obywateli do wspólnej europejskiej przestrzeni kulturalnej,
- wsparcie wkładu kultury w rozwój miast.

Projekt został zainicjowany przez grecką minister kultury Melina Mercouri w 1985 roku pod nazwą Europejskie Miasta Kultury. Pierwszym miastem, które otrzymało ten status, były Ateny. W 1999 roku zmieniono nazwę projektu na Europejska Stolica Kultury oraz zmodyfikowano zasady wyboru miast-gospodarzy. W 2005 roku ustalono nowy tryb konkursowy oraz chronologię lokowania ESK w poszczególnych państwach. Każdego roku miasta wybrane jako Europejskie Stolice Kultury stanowią żywy przykład bogactwa i różnorodności europejskiej. Co roku tytuł Europejskiej Stolicy Kultury otrzymują miasta w dwóch krajach Unii Europejskiej.

Badania pokazują, że uzyskanie miana Europejskiej Stolicy Kultury ma duży wpływ na rozwój danego miasta (potwierdzono to m.in. w tzw. Raporcie Palmera, w którym przeprowadzono ewaluację efektów programu za lata 1995-2004). Miasto, które nosi miano Europejskiej Stolicy Kultury nie tylko zwiększa ofertę kulturalną, ale także przyciąga więcej turystów. Skutkuje to często rewitalizacją przestrzeni miejskiej, jak również zwiększeniem przedsiębiorczości mieszkańców i podniesieniem poziomu życia w mieście.

Galway

Galway, największe miasto w zachodniej prowincji Connacht w Irlandii, jest trzecim irlandzkim miastem, któremu przyznano tytułu Europejskiej Stolicy Kultury.

Program kulturalny Galway oparty jest o rytm kalendarza celtyckiego, którego ważnym elementem są cztery celtyckie święta: Imbolc, Bealtaine, Lughnasa i Samhain. Pomysłem organizatorów jest aby, wraz ze zmieniającymi się porami roku, kalendarz wydarzeń sprzyjał refleksji – od pełnego

przemian czasu Imbolc (luty, marzec, kwiecień), poprzez okres nadziei Bealtaine (maj, czerwiec, lipiec) i radości Lughnasa (sierpień, wrzesień, październik), aż do posępnego i pełnego zadumy okresu Samhaina (listopad, grudzień, styczeń). Czas Imbolc da przedsmak wszystkiego, co nadejdzie w kolejnych miesiącach. Styczniowe koncerty rozgrzeją widzów przed niezwyklej ceremonią otwarcia zaplanowaną w lutym. W okresie Bealtaine uczestnicy wezmą udział w wydarzeniach wraz z przyjaciółmi i ustalą dobre intencje na nadchodzące miesiące. Zbliżając się do Lughnasa, organizatorzy zapraszają do wspólnego świętowania okresu różnorodności lokalnych społeczności i tętniących miast na obrzeżach Europy. Samhain wprowadzi uczestników w zadumany okres zimy. Ta część programu poświęcona będzie refleksji nad naszą przeszłością i uhonorowaniu nadchodzącej przyszłości

Głównymi tematami programu Galway 2020 są:

- migracja (związana z celebrowaniem różnorodności kultur w Europie na tle miasta Galway i całego hrabstwa),
- krajobraz (zachodniego krańca Europy ma zachęcić i zaangażować europejskich partnerów),
- język.(różnorodność językowa).

Hasłem Galway 2020 jest „Making Waves” (tłum. wywoływać fale). Jak wyjaśniają autorzy – chodzi o tworzenie nowych sposobów myślenia, nowych sposobów pracy, nowych rozmów i otwierania nowych partnerstw mających na celu podtrzymanie kreatywności miasta.

Według wiceprzewodniczącej Parlamentu Europejskiego [Mairead McGuinness](#), której okręg wyborczy obejmuje Galway, to miasto to synonim kultury: „Galway ma bogatą tradycję literacką, artystyczną i muzyczną - kultywuje język irlandzki. Jest jednocześnie w pełni nowoczesne i globalne - to centrum technologiczne i przemysłu wyrobów medycznych. Cieszę się, że to tętniące życiem i dynamiczne miasto na krańcu Europy będzie miało szansę zaprezentować się całemu kontynentowi”.

W programie kulturalnym zaplanowano ponad 1900 wydarzeń artystycznych tworzonych i realizowanych w ramach współpracy lokalnych, krajowych, europejskich

i międzynarodowych twórców i organizacji kultury z ponad 30 krajów – m.in. instalacje artystyczne, koncerty, spektakle teatralne i warsztaty twórcze. Działania w ramach ESK 2020 Galway odbywać się mają nie tylko w samym mieście, lecz w pobliskich miasteczkach i na wyspach w Zatoce Galway.

Informacje o planowanych imprezach w Galway można znaleźć na stronie → www.galway2020.ie/en/

Galway 2020 na Instagramie → <https://www.instagram.com/galway2020/>

Rijeka

Rijeka to chorwackie miasto na wybrzeżu Adriatyku, które jest znane z artystycznej atmosfery i wielu festiwali. Rijeka, która jest największym portem w kraju, to pierwsze chorwackie miasto, któremu przyznano tytuł Europejskiej Stolicy Kultury.

Hasłem Rijeka 2020 jest „Port różnorodności”. Rijeka skoncentruje się na trzech tematach przewodnich:

- woda,
- praca,
- migracja.

Główne tematy programu zostały wybrane jako symbole przenikających się tożsamości Rijeki i współczesnej Europy. Temat „woda” odnosi się do nazwy miasta – „rijeka” oznacza „rzekę”. Jest to miasto, które często znajdowało się na szczycie list najbardziej deszczowych miejsc na świecie. W programie Rijeka 2020 - Europejska Stolica Kultury „woda” odnosi się do różnorodności biologicznej, a także do szeroko pojętych kwestii ekologicznych. Z kolei motyw „pracy” to odniesienie do znaczenia dla przyszłości Europy nowych miejsc pracy w dobie rozwoju technologii. Temat „migracja” to nawiązanie do populacji miasta. Rijeka to miasto migracji, a co się z tym wiąże miejsce splecionych kultur i tolerancji.

Tematy te pojawiają się w programie na różne sposoby - wystawy, pokazy, opery, konferencje, koncerty, festiwale, wizyty artystów międzynarodowych i chorwackich, projekty podejmowane przez lokalne stowarzyszenia, renowacja przestrzeni i instalacja rzeźb, promocje książek. Wartości wplecione w koncepcję programu i odzwierciedlone w programie Rijeka 2020 - Europejska Stolica Kultury to odwaga, niezwykłość, postępowość i ambicja.

Chorwacki poseł do PE z grupy Renew Europe [Valter Flego](#) pogratulował miastu, w którym studiował, roku z tytułem Stolicy Kultury: „Rijeka to wspaniały przykład tolerancji i wielokulturowości dla wszystkich europejskich miast. Jestem pewien, że wypromuje to w odpowiedni sposób. Serdecznie gratuluję tego prestiżowego wyróżnienia miastu, w którym studiowałem”

W programie kulturalnym przewidziano ponad 1500 wydarzeń artystycznych opartych na współpracy artystów międzynarodowych, organizacji sektora kultury i lokalnej społeczności – m.in. instalacje artystyczne, wystawy, spektakle teatralne i muzyczne, warsztaty twórcze. Działania w ramach ESK 2020 Rijeka odbywać się mają nie tylko w samym mieście, ale w całym regionie i mają zostać podzielone na siedem głównych bloków tematycznych, a każdy dotyczyć będzie wybranego zagadnienia, m.in. zrównoważonego rozwoju, różnorodności i dialogu międzykulturowego, migracji, integracji poprzez kulturę i sztukę.

Informacje o planowanych imprezach w mieście Rijeka można znaleźć na stronie
→ <https://rijeka2020.eu/en/>

Rijeka 2020 na Instagramie →

<https://www.instagram.com/rijeka2020/>

Nowy Sad

Nowy Sad to miasto w północnej Serbii - stolica północnej prowincji Wojwodina, położone nad Dunajem, u wylotu Dunaj-Cisa-Dunaj. Nowy Sad był częścią Austro-Węgier do końca I wojny światowej, kiedy region Wojwodiny dołączył do Królestwa Jugosławii. Miasto ucierpiało zwłaszcza podczas bombardowania Jugosławii przez NATO w 1999 roku, kiedy wszystkie trzy jego mosty przez Dunaj zostały zniszczone, ale od tego czasu zostały odbudowane.

Miasto stanowi ważne centrum gospodarcze i kulturalne. Przez Serbów Nowy Sad jest często nazywany Serbskimi Atenami. Miasto jest wielokulturowe – poza Serbami zamieszkują je Węgrzy i Rusini. W Nowym Sadzie działają szkoły języka serbskiego dla cudzoziemców, zarówno uniwersyteckie, jak i samodzielne. W Synagodze w Nowym Sadzie odbywają się koncerty filharmoniczne.

W XIX wieku Nowy Sad był stolicą serbskiej kultury. W owym czasie miasto zamieszkiwane było przez wielu serbskich pisarzy, poetów, prawników i publicystów. W Nowym Sadzie działa Serbski Teatr Narodowy – ten najstarszy profesjonalny teatr wśród Słowian południowych, został założony w 1861 roku. Nowy Sad jest dzisiaj drugim ośrodkiem kulturalnym Serbii (po Belgradzie). Odbywa się tu wiele ważnych imprez kulturalnych. Nowy Sad jest znany jako gospodarz słynnego festiwalu Exit, odbywającego się co roku w lipcu od 2000 r.

Nowy Sad przedstawił swoją kandydaturę do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury dzięki koncepcji programu „4 nowe mosty”: Wolność (branże kreatywne i młodzież), Nadzieja (poświęcona obiektom kulturalnym i przestrzeniom publicznym), Tęcza (kwestie konfliktów i migracji) i Nowy Most (dziedzictwo kulturowe i gościnność). Nowy Sad będzie nosił tytuł Europejskiej Stolicy Kultury od połowy 2021 do połowy 2022 roku.

Źródła:

<https://kreatywna-europa.eu/eleusis-w-grecji-europejska-stolica-kultury-2021/>

<https://www.euractiv.pl/section/instytucje-ue/news/rijeka-i-galway-beda-dluzej-europejskimi-stolicami-kultury-przez-koronawirusa-nie-mogly-zrealizowac-swoich-programow/>

<https://www.euractiv.pl/section/instytucje-ue/news/rijeka-i-galway-beda-dluzej-europejskimi-stolicami-kultury-przez-koronawirusa-nie-mogly-zrealizowac-swoich-programow/>

<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20191127STO67509/galway-i-rijeka-europejskie-stolice-kultury-2020>

<https://kreatywna-europa.eu/znamy-program-europejskiej-stolicy-kultury-%E2%88%92-galway-2020/>

<https://kreatywna-europa.eu/galway-i-rijeka-europejskie-stolice-kultury-2020/>

<https://rijeka2020.eu/en/>

<https://galway2020.ie/en/>

<https://pol.newsmartraveller.com/novi-sad-serbia-be-european-capital-culture-2021-360070>

Przygotował:

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Poznań

przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

al. Niepodległości 2,

61-874 Poznań

tel. 61 8521670,

e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl, www.europe-direct.poznan.pl

